

euskaraz bizi **3** vivre en basque

Méthode multimédia de promotion de la langue basque

- Commande et financement
- Manua eta diru laguntza

Le Conseil Général des Pyrénées Atlantiques
Pirinio Atlantiketako Kontseilu Nagusia

- Production déléguée
- Ekoizpen ordezkaturia

L'Association Ikas
Ikas elkartea

- Réalisation
- Illustrations
- Auteur
- Edition
- Dépôt légal :

l'Office Régional
d'Éducation Permanente
Jean Vincent Lizardi
Erramun Bachoc
2010
3° trimestre 2010

- Antolaketa
- Irudiak
- Egilea
- Edizioa
- Gordailu legala

- Participation
- Parte hartzea

- Municipalité d'Ascain, de Hasparren, de St Jean-Pied-de-Port et de Sare
- Ecoles publiques d'Ascain et de Sare, lycée de St Jean-Pied-de-Port, école privée d'Ascain
- Hazparneko ikastola (Hasparren), Kanboko Xalbador Ikastegia (Cambo)
- Euskal Antzerki Taldeen Biltzarrea
- Kimalaxo
- Enseignants et Itinérants de basque

- Distribution
- Banaketa

Le Centre Pédagogique Basque Ikas
Ikas Euskal Pedagogia Zerbitzua
Lota, 64 480 Uztaritze
Tel : 05 59 93 24 80

Euskaraz bizi 3

Vivre en basque

Salgai (en vente)

Euskaraz Bizi 1
1. bideokazeta

Euskaraz Bizi 2
2. bideokazeta

Euskaraz Bizi 3
3. bideokazeta

Euskaraz Bizi 4
4. bideokazeta

Euskaraz Bizi 5
5. bideokazeta

Euskaraz Bizi 6
6. bideokazeta

IKAS

Lota jauregia
64480 Uztaritze

Tel. 33 (0)5 59 93 24 80
Fax : 33 (0)5 59 70 32 88

e-posta : info@ikas.org
webgunea : <http://ikas.org>

Aitzin solas

Euskaraz ikas, euskaraz mintza,
euskaraz bizi, Euskaldunak baikara.

Hona bi lerrotan zein ziren IKAS elkartearen helburuak "Euskaraz Bizi" ikasbidea antolatzekoan. Egia erran, gero eta euskara gehiago ikasten da, ikastola, gau eskola eta eskola elebidunetan. Zorigaitzez gero eta euskara gutiago erabiltzen da nola familietan hala jendarte harremanetan. Zergatik ote? Gerta daiteke ikasi duten hizkuntza ez dela baliagarri ikas-tetxetik kanpo. Alta hizkuntza zertarako da, komunikatzeko ez bada?

"Euskaraz bizi" komunikazio ikasbide bat da. Alde batetik ikusten da nola lotzen diren euskaldunen arteko harremanak gune ezberdinetan, etxean, eskolan, saltegietan, jendartean ; bestalde hizkuntza funtzioak eta egiturak lantzen dira hamar mintzagai nagusiren inguruan :

- nor bere nortasuna eta ingurumena;
- nor bere nahiak eta beste buruzko eskaera-eskaintzak;
- nor bere ekintzak eta besten gertakariak;
- lekutasuna eta denbora;
- iritzien arrazoibidea eta hunkipenen adierazpena.

Liburu bakoitzean funtzio berak lantzen ditugu bainan gero eta hiztegi aberatsagoarekin, gero eta gramatika egitura zehatzagoekin. Bosgarren urrats honetan 2000 hitzetara helduko gara eta aditz trinkoak ikasiko bereziki agintaldian. Esaldiaren joskera ikertuko dugu adierazpen ezberdinetan: galdeak, baiezkoko edo ezezko erantzunak, eragina, zergatiak, denbora.

Liburu hau eginkizun luze batean kokatzen da, IKAS elkarteak bere gain hartu zuen ildoari jarraituz. Diru laguntza Kontseilu Nagusitik etorri zen. Antzerkilariek eta musikariek entzun-ikusgaiak apaindu zituzten, OREPeke eta gero Comediako teknikariek. Orain ikas-tresna hau IKAS pedagogia zerbitzuaren eskuetan dago. Lankidetzaz zabal honetan batasun eta erakunde anitzek parte hartu dute. Badugu denen beharra Euskal Herriaren euskalduntzeko.

Zehaztasun batzuek frantsesez emanen ditugu, erdaldunentzat egina baita liburu hau. Euskaraz bizi daitezten lehenbailehen.

Mode d'emploi

Euskaraz bizi

Le programme "Euskaraz Bizi" parcourt sa cinquième étape, de la leçon 41 à 50. Par le biais de sketches, l'élève aura l'occasion d'assister puis de participer à une vingtaine de dialogues qui sont autant de modèles de conversation.

Apprendre à communiquer

Ce troisième manuel utilise les dix fonctions linguistiques qui ont été retenues comme base de la programmation.

21. L'identification: Nor da gizon hau! (*Qui est cet homme!*)
22. Les besoins: Nola zara? (*Comment allez-vous?*)
23. L'action: Laborantza (*L'agriculture.*)
24. La localisation: Nora zoaz? (*Où allez-vous?*)
25. Les opinions: Zer diozu? (*Que dites-vous?*)
26. L'environnement: Zer etxaldea! (*Quelle propriété!*)
27. La demande: Sal eta eros (*Vente et achat.*)
28. Les événements: Hau lana? (*Quel travail?*)
29. Le temps: Zer egun da? (*Quel date?*)
30. Les émotions: Atsegin atsegabe (*Bonheur, malheur.*)

Chaque unité d'apprentissage présente plusieurs événements de communication dans le cadre de la famille, de l'école, du travail, des loisirs, de la vie sociale. La répétition des structures grammaticales appropriées permet de fixer les automatismes linguistiques qui serviront à la conversation courante.

Utilisation du manuel

Que se soit en classe, en famille ou dans un groupe informel, la leçon de basque passe par trois étapes:

- la présentation de la situation,
- l'acquisition des automatismes,
- l'utilisation des éléments appris.

Avant d'entreprendre un exercice il vaut mieux étudier le vocabulaire correspondant. Les mots nouveaux apparaissent dans le lexique bilingue situé à la fin de chaque unité.

- 1- La présentation de la situation se fait en visionnant chaque sketch avec le DVD. On peut également utiliser la lecture expressive, le mime. L'élève doit s'imprégner de l'intonation et de la gestualité, car l'expression juste est essentielle pour comprendre le message et le transmettre aux autres.

2. L'acquisition des automatismes linguistiques supposent un entraînement régulier pour que les règles de grammaire deviennent des réflexes de langage. Le paragraphe "Errepika" propose des exercices progressifs qu'on peut utiliser sous la stimulation d'un enseignant, d'un camarade bascophone. Ou même tout seul en s'aidant du livret de traduction. Une cassette qui enregistrerait la répétition serait utile pour vérifier l'exactitude des automatismes.
3. La conversation est l'objectif de chaque leçon. La façon la plus facile d'utiliser les éléments acquis consiste à mimer le sketch étudié en soignant l'expression. L'un des interlocuteurs devrait être bascophone d'origine. Le paragraphe "Eleketa" suggère plusieurs schémas de conversation correspondant à des situations nouvelles. C'est le plus court chemin pour passer de la répétition à la conversation libre. Une difficulté demeure dans la transition entre le basque normalisé (euskara batua) appris en classe et le basque dialectal (euskalkia) utilisé localement.

Des indications pédagogiques plus précises figurent au paragraphe "Comment enseigner la basque", à la page 51.

Le projet global

"*Euskaraz bizi*" est un programme multimédia qui se propose d'appliquer à l'enseignement de la langue basque la méthode communicative préconisée par le Conseil de l'Europe. Voir la documentation concernant le "Niveau Seuil". L'apprentissage tourne autour des fonctions linguistiques et utilise tous les moyens de communication: la vidéo, le livre, la cassette audio, la radio. Elèves et enseignants peuvent se procurer les outils didactiques au Centre pédagogique basque Ikas, Château Lota, 64 480 Ustaritz.

Dès le départ en 1986 l'Association Ikas a été le maître d'œuvre du programme en concertation avec le Conseil Général des Pyrénées Atlantiques qui en a financé la production. La réalisation audio-visuelle a été confiée d'abord à l'Office régional de l'éducation permanente (OREP), puis à la coopérative Comédia. La concrétisation de ce projet a suscité la mobilisation de nombreux intervenants : municipalités, écoles, institutions, enseignants, élèves, acteurs, chanteurs, musiciens, dessinateurs, techniciens de l'audio-visuel. Le programme "Euskaraz Bizi" se place dans un projet plus vaste, la rebasquisition qui redonnera son vrai visage à l'Euskal Herri.

Euskararik gabe ez da Euskal Herririk.

Erramun Bachoc

21. Nor da gizon hau ?

211. Etxean - Apaintzen.

Neskak ikuzten ari dira.

- Ama - Non zaude Mainer?
Mainer - Bainugelan nago.
Ileak orraztatzen ditut
eta hortzak garbitzen ditut.
Ama - Matelak zein zuri dituzun!
Mainer - Betileak beltzatuko ditut
eta ezpainak doi doia gorrituko.
Ama - Ez, gaztegi zara margotzeko
Eta, Ioana non dago?
Ioana - Bainuan nago.
Zangoak eta besoak ikuzten ditut.
Ama - Ez ahantz lepoa
eta belarri ziloak!
Ioana - Beharrik ez baitut bizar mozterik!
Ama - Baina zer derasate?

212. Errepika - Egon, egoten, egonen.

Ni	eri	naiz	eta	etxean	nago
Hi	gose	haiz	eta	sukaldean	hago
Zu	irakaslea	zara	eta	isilik	zaude
Peio	zikina	da	eta	bainuan	dago
Gu	ikasleak	gara	eta	eskolan	gaude
Zuek	pilotariak	zarete	eta	plazan	zaudete
Neskak	erneak	dira	eta	merkatuan	daude

213. Eleketa - Non zaude?

1. ikaslea - Non dago Mainer? - kanpoan jostazen
2. ikaslea - Apaingelan. - plazan pilotan
- saltegian erosten
1. ikaslea - Zer ari da? - isilik irakurtzen
2. ikaslea - Orraztatzen ari da. - ikasgelan idazten
- bainuan ikuzten
1. ikaslea - Non zaude (Beñat) ? - iturrian edaten
2. ikaslea - Kanpoan jarririk nago. - sukaldean jaten

214. Eskolan - **Gorputza**

Kirol irakasleak gorputz hezkuntza egiten du panpina handi bat erabiliz.

Irakaslea – Giza gorputzak baditu
behar diren tresna guziak:
zangoak ibiltzeko,
besoak erabiltzeko,
eta burua asmatzeko

Ikasleek errepikatzen dute jestuak eginez.

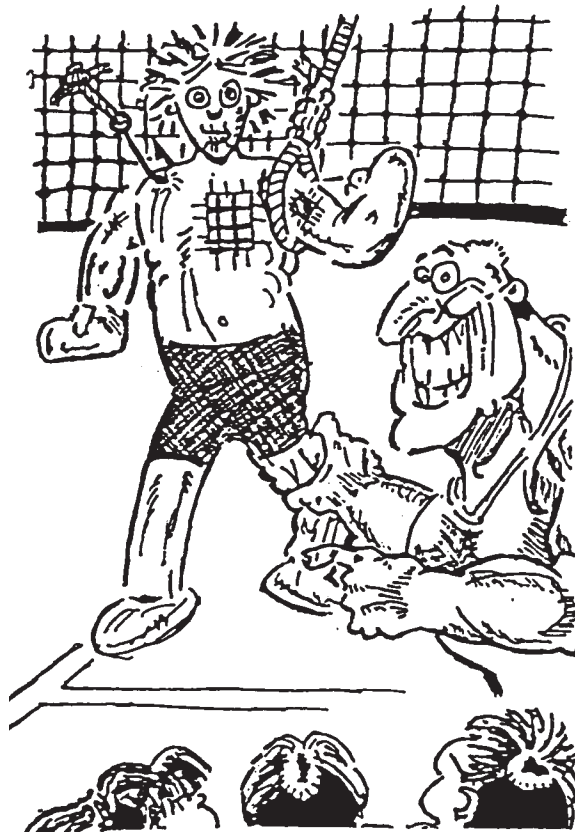
Irakaslea – Baditu bularrak airea hartzeko
eta gero hatsa botatzeko.

Badu bihotza odola bultzatzeko
eta sabela janariak liseritzeko.

Irakaslea – Zein dira buruko zatiak?
Begiak ikusteko,
sudurra usaintzeko,
belarriak entzuteko,
ahoa jateko eta mintzatzeko.

Irakaslea – Zein dira besoko zatiak?
Besaina, ukondoa,
ukaia eta eskua.

Irakaslea – Zein dira zangoko zatiak?
Hanka, izterra,
belauna, eta oina.

215. Errepika - **Dena den**

(Gizona) etorri da; gizona handia da.
Etorri den gizona handia da.

(Neska) etorri da; neskak sudur handia du.
Etorri den neskak sudur handia du.

216. Eleketa - **Gorputza aipa**

Galde : Non duzu burua?
Erantzun : Sorbalden gainean.

Galde : Zertarako da burua?
Erantzun : Burua asmatzeko da.

Galde : Zer egiten du bihotzak?
Erantzun : Odola bultzatzen du.

- hortzak ausikitzeke
- ezpainak musu egiteke
- oinak laster egiteke
- sudurra zintzatzeko
- eriak zenbatzeko
- zintzurra iresteko
- eskuak pilotan aritzeko
- ukabila borrokatzeko

217. Lagunartean - **Amerikanoa**

Gizon arrotza ostatuan sartzen da.

- Ostalerra – Ikusi duzu sartu den gizona?
Maddi – Ez, nolakoa da?
Ostalerra – Xapel beltza dauka buruan
eta muztatxak lodi ditu.
Maddi – Nork? Hona heldu den gizonak?
Ez dut ezagutzen.
Arrotza – Egun on lagunak.
Ostalerra – Bai zuri ere. Hemengo aldi?
Arrotza – Herriko semea naiz ni ere,
hamar urte honetan
Kalifornian bizi.
Maddi – Aspaldikoa!
Arrotza – Bai, ni zahartua naiz
eta zuek gazteak zarete.
Ostalerra – Ongi etorri!
Denak herritarrak gara.

218. Errepika - **Euskaldun xapeldun**

- Bizarra duena bizarduna da. Euskara duena euskalduna da.
– Erdara duena erdalduna da. Fedea duena fededuna da.
– Xapela duena xapelduna da.

(Mutilak) bizarra du ; mutilak makila badu eskuan.
Bizarra duen mutilak makila badu eskuan.

(Gizonak) ile gorriak ditu ; gizona arrotza da.
Ile gorriak dituen gizona arrotza da.

(Neskak) zango luzeak ditu ; neskari mendia gustatzen zaio.
Zango luzeak dituen neskari mendia gustatzen zaio.

219. Eleketa - **Nor da hori ?**

Baten eta besteen ezaugarriak.

Galde : Gizon horrek bizarra badu. Nor da?
Erantzun : Bizardun gizona irakaslea da.

Galde : Neska horrek ile zuriak ditu. Nor da?
Erantzun : Ile zuriak dituen neska (Mayi) da.

Galde : Mutil hori pilotaria da. Nor da?
Erantzun : Pilotaria den mutila (Iñaki) da.

Kantua - **Tupindegiko Rosali** (*Xaramela 281*)

-1-

Tupindegiko Rosali,
Tan tiruri ruri!
Tupindegiko Rosali,
Paristik zaigu itzuli.
Dena fazoin, dena takoin,
Arrunt kaskoin.
Tupindegiko Rosali,
Paristik zaigu itzuli.

-2-

Karrikan xut xut ibilki,
Tan tiruri ruri!
Karrikan xut xut ibilki,
Ai espantuka badaki.
Luxe luxe, mehe mehe,
Ai tetele.
Karrikan xut xut ibilki,
Ai espantuka badaki.

Hiztegia 21

-211- -213-

orraze : peigne
orraztatu : peigner
betile : cil
beltzatu : noircir
margotu : maquiller
bizar : barbe
zikin : sale

-217-

amerikano : américain
arrotz : étranger
xapel : chapeau
bibote, muztatxa : moustache
lodi : épais
aspaldi : longtemps
zahartu : vieillir

-214-

hezkuntza : éducation
bular : poumon
hats : souffle
odol : coeur
bulzatu : pousser
jestu : geste
liseritu : digérer
usaindu : sentir
iretsi : avaler
ukai : poignet
ukondo : coude
hanka : hanche
izter : cuisse
belaun : genou

-218- -219-

makila : bâton
mutiko : garçon
erdara : langue étrangère
fede : foi
fededun : croyant
xapeldun : champion
ezaugarri : caractéristique

-220-

kaskoin : gascon
fazoin : façon
takoin : talon
espantu : vantardise, exploit

-216-

sorbalda : épaule
ausiki : mordre
zenbatu : compter
ukabil : poing
borrokatu : lutter

22. Nola zara?

221. Etxean - Garbitasuna

Arratsean oherakoan.

- Ama – Erdi lo zarete, haurrak.
Pijamak jantz itzazue eta denak ohera.
- Peio – Nik bainua hartu nahi dut.
Ura beroa ote da?
- Ama – Ez bero, ez hotz, ura epela da
Xaboia erabil ezazu nasaiki eta xanpua ileentzat.
- Maidier – Hortzak garbitu behar ditut.
Non da nere hortzetako eskuila eta hortzetako pasta.
- Xabier – Hemen ikuztegi gainean,
goizean utzi dituzun bezala.
- Ama – Hagin horiek ere torra itzazu.
bestenaz zilatuko dira.
- Ioana – Leiho hori irekitzen dut,
aire freskoan lo egiteko.
- Ama – Bai, airea eta ura
osasunaren adiskideak dira.

222. Errepika - Haur hori, haur horrek

- Hau nor da? Honek zer egiten du?
- Hori nor da? Horrek zer egiten du?
- Hura nor da? Harek zer egiten du?

Haur hori akitua da. Haur horrek lo egingen du.

Neska hori garbia da. Neska horrek bainua hartu du.

Mutiko hori bainugelan da. Mutiko horrek hortzak garbitzen ditu.

223. Eleketa - Oherakoan

Arratseko garbitasuna konda hiru pertsonetan:

1. Nik atorra erantzi (kendu) dut. – xurruta (dutxulua) ireki
2. Zuk begitartea ikuzi duzu. – eskuak xukatu
3. Horrek haginak garbitu ditu – zangoak ikuzi
4. Horiek eskuak ikuzi dituzte. – soinekoak jantzi
- ilea orraztatu

224. Gizartean - **Sendagilearen etxean**

Koldo eri da. Sendagilea edo medikuarengana joaten da.

- Medikua – Zer duzu Koldo?
Koldo – Zintzurrean min.
Medikua – Mihia luza ezazu.
Bai sukar piska bat baduzu.
Koldo – Ohean egon behar dut
Eri handi naiz ote?
Medikua – Deus ez duzu.
Ziropa hau edanen duzu,
kuilera bat goizean
kaxeta horiek iretsiko dituzu
bazkal ondoan eta arratsean.
Koldo – Hauxe da sendagailu andana!
Medikua – Behar dena behar da.

225. Errepika - **Min duenak?**

(Gizonak) zintzurrean min du; gizonak kaxeta hartu du.
Zintzurrean min duen gizonak kaxeta hartu du.
Zeinek? - Zintzurrean min duenak.

(Haurrek) zintzurrean min dute; haurrek ziropa edanen dute.
Zintzurrean min duten haurrek, ziropa edanen dute.
Zeinek? - Zintzurrean min dutenek.

226. Eleketa - **Sendagilea eta eriak**

Ikasle bat mediku, besteak eri.

Medikua – Zer duzu, (Beñat)?	Begietan min dut
Eria – Sabelean min dut	eta gaizki ikusten dut.
eta beheitikoa dut.	Itsutuko ote naiz?
Medikua – Hemen min duzu?	Haginean min dut.
Eria – Bai, apendizita ote dut?	Zilo da.
Medikua – Ez, ez duzu sukarrik.	Zangoan min dut,
Har ezazu ziropa hori,	aztalean ere bai,
goizean koilera bat...	eta maingu naiz.

227. Gizartean - **Farmazian (sendategian)**

Amaia erremedio (sendagailu) erosten.

Farmaziena – Zer nahi duzue jaun andereak?

Amaia – Bizkarrean min dut
eta erremedio bat nahi dut.

Farmaziena – Erori ote zara?

Amaia – Ez ez, erreumatismoak ditut.

Farmaziena – Medikua ikusi duzu?

Amaia – Bai, ordonantza hau ukan dut.

Farmaziena – Gantzugailu hau har ezazu
eta bizkar hezurra pereka ezazu.

Amaia – Asurantz papera beteko duzu?

Farmaziena – Bai segurki! Orizu.
Zazpi euro da.

Eta zuk jauna, zer nahi duzu?

Koldo – Amaiaren lagun etorria naiz.
Osagarri ona dut nik.

Farmaziena – Hobe segurki! Izan ongi.

228. Errepika - **Neska hori, neska horiek**

Neska hori etorri da. Horrek sendagailua erosi du.

Mutiko horiek osasunean dira. Horiek ez dute tisanik edanen.

Hori nor da? Horrek zer egin du?

Horiek nor dira? Horiek zer egin dute?

Hau nor da? Honek zer egin du?

Hauk nor dira? Hauek zer egin dute?

Hura nor da? Harek zer egin du?

Haiek nor dira? Haiek zer egin dute?

229. Eleketa - **Sendagailuak**

Anaia – Nire anaia eri da. Zer egin behar du?

Farmaziena – Eri denak medikua ikusi behar du.

Anaia – Nire arrebak idorreria du. Zer edan behar du?

Farmaziena – Idorreria duenak gatz purga hartuko du.

Gripa eta kaxetak;
beheitikoa eta tisana;
eztula eta ziropa.

Gogordura eta gantzugailua;
gorrinoak (karranpina) eta xertoa;
marranta eta azpirina.

-1-

Jaz hil zitzaitan senarra
 Nik nahi nuen bezala!
 Itsutu zen,
 Elkortu zen,
 Maingutu zen,
 Konkortu zen:
 Zaharra zen, hil bedi!
 Ez zuen balio lau ziri!

2-

Aurten hartu dut senarra
 Nik nahi nuen bezala!
 Ez da itsu,
 Ez da lausu,
 Badu zentzu,
 Badu diru:
 Diru deno, bizi bedi!
 Gero hil dadila noiz nahi!

Hiztegia 22

-221-

mediku	: médecin
garbitatsun	: hygiène
epel	: tiède
xaboi	: savon
xanpu	: shampoing
hortzetako eskuila	: brosse à dent
ikuztegi	: lavabo
garbi	: propre
garbitu	: nettoyer

-223-

erantzi	: dévêtir
hagin	: molaire
xurruta, dutexulu	: robinet
xukatu	: sécher

-224-

eztul	: toux
ufatu	: souffler
gripa	: grippe
luzatu	: allonger
sukar	: fièvre
piska	: un peu
deus	: rien
ziropa	: sirop
kaxeta	: comprimé
andana	: quantité
sendagailu, erremedio	: remède

-226-

beheitiko	: diarrhée
apendizita	: appendicite
itsu	: aveugle
zilo	: troué
zilatu	: trouer
aztal	: talon
maingu	: boiteux

-227-

farmazia, sendategi	: pharmacie
erreumatismo, erreuma	: rhumatisme
ordonantza	: ordonnance
gantzugailu	: onguent
hezur	: os
bizkar hezur	: colonne vertébrale
asurantz	: assurance
segur, seguru	: sûr

-229-

kontseilu	: conseil
idorreri	: constipation
gogordura	: courbature
gorriño, karanpilo	: rougeole
gatz	: sel
purga	: purge
marranta	: rhume
azpirina	: aspirine
elkor	: sourd
konkor	: bossu
lausu	: myope
zentzu	: bon sens

23. Laborantza

231. Eskolan - **Laborarien lana**

Ikasgelan laborantzako lanak aipatzen dituzte

- Andereño – Egun zer ari dira zuen aitak?
Maite – Goizean aitak aratxeak bazkatu ditu eta gero behiak jetzi ditu.
Beñat – Guk esnea saltzen dugu.
Esneketaria esne biltzen dabil.
Xabier – Gure amak gasna egiten du esneaz eta gurina esne gainaz.
Iban – Gure ardiak larrean dabilta.
Bildotxak (axuriak) badituzte.
Maite – Guk xerriak hazten ditugu.
Oihanean ezkurak jaten dituzte.
Beñat – Neguan xerri hiltzeak dira.
Odolkiak eta lukinkak jaten ditugu.
Xabier – Xingar azpiak dilindan ezartzen ditugu.
Ezkaratzean idortuko dira (zintzilik).

232. Errepika - **Hemen, hor, han.**

Hemen : pentzea, pentze hau;
pentzean, pentze hortan.

Hor : larre hori;
larre hortan.

Han : Oihana, oihan hura;
Oihanean, oihan hartan.

233. Eleketa - **Non dago behia?**

Mapa batean, ikasle bakoitzak erakusten du non dauden abereak.

1. ikaslea – Non dago behia?
2. ikaslea – Behia pentze hortan dago.

1. ikaslea – Non dago ardia?
2. ikaslea – Ardia larre hortan dago.

1. ikaslea – Non dago zaldia?
2. ikaslea – Zaldia oihan hortan dago.

234. Familian - Landetan

Aita hurrekin dabil arto landa bazterrean

- Aita – Kapeta (kukula) mozten ari, Pattin?
Pattin – Zuek ere hemengo aldi, jendeñoak!
Peio – Zer arto landa ederra duzun!
Pattin – Ez da ustegabetarik!
Udaberrian goizik irauli nuen.
Aita – Irauli eta ongi ildautsi zinuena.
Pattin – Onkailuak nasaiki hedatu nintuen
eta berehala erein nuen.
Maidar – Ikus! Zer tresna andana!
Peio – Traktoreak goldea derabil.
Beñat – Hori area da ildausteko.
Pattin – Hementxe dugu ereingailua.
Aita – Udazkenean artoak zohituko dira
eta etorriko gara biltzera.
Ikusiko duzue zer pesta den!
Pattin – Zer? bilgailua lagunduko duzue arto
biltzen?

NOR	NON	(BAI)	NOR	(BAI EDO EZ)	NON
Ni	hemen	nabil	Ni	banabil	hemen
Hi	hor	habil	Hi	ez habil	hor
Hori	han	dabil	Hori	badabil	han
Gu	pentzean	gabiltza	Gu	ez gabiltza	pentzean
Zu	bidean	zabiltza	Zu	bazabiltza	bidean
Zuek	bidean	zabiltzate	Zuek	bazabiltzate	bidean
Horiek	mendian	dabiltza	horiek	ez dabiltza	mendian

235. Errepika - Ibil, erabil.

- Ibil, ibili, ibiltzen, ibiliko da.
- Erabil, erabili, erabiltzen, erabiliko dut.

236. Eleketa - Non dabil? Zer derabil?

1. – Pattinek goldea erabiltzen du landan.
– Non dabil Pattin? Zer derabil Pattinek?
2. – Aitak baratzean patatak biltzen ditu aitzurraz. Non? Zer?
3. – Laborariak landa ildausten du areaz. Non? Zer?
4. – Itzainak orgak eramaten ditu merkatura. Non? Zer?

237. Etxaldean - **Pentzean**

Laboraria belar epaiten pentze bazterrean

- Manex – Zer, sega (tailu) zorrozten?
Pattin – Udan belarrak egin nituen.
Orain bazterrak mozten ditut.
- Manex – Sega zorrotza erabiltzen duzula!
Pattin – Ea belar epaiten badakizun!
Utz utz bakoitza bere ofizio.
- Manex – Nik sardeaz (xixpaz)
belarra metatuko dut.
- Pattin – Bainan larri larria ari zara.
Ondarkinak arresteluaz
bil itzazu.
Saskia bete dezagun.
- Manex – Saskian eraman ahala baduzu, Pattin!
Pattin – Altxa! Milesker zure laguntza gatik.

238. Errepika - **Egin nuen, egin nituen**

Belar meta egin nuen, egin huen, egin zuen
Belar meta egin genuen, zenuen, zenuten, zuten

Belarrak egin nituen, hituen, zituen,
egin genituen, zenituen, zenituzten, zituzten

Pentzeak, pentze horiek
Pentzeetan, pentze horietan

Hauk, hauetan
Horiek, horietan

Oihanak, oihan horiek
Oihanetan, oihan horietan

Haiek, haietan
Hauetako, horietako

239. Eleketa - **Non dabilta behiak?**

Mapa batean ikasleak erakusten du abereak non dabiltzan.

1. ikaslea – Non dabilta behiak?
2. ikaslea – Behiak pentze horietan dabilta.

1. ikaslea – Non dabilta ardiak?
2. ikaslea – Ardiak larre horietan dabilta.

1. ikaslea – Non dabil zaldia?
2. ikaslea – Zaldia oihan horietan dabil.

Kantua - **Sotoko goporra** (Pierre Dibarrart)

-1-

Aitak eman zerautan zerurat joaitan
Enetzat mahastia, artzeko lanean.
Arta nezala, aitak bezala, aitzur eta jorra.
Laguntzat hor nuela sotoko goporra.

-2-

Etxe xuri ttipi bat, badut mahastian.
Sagar, udare, piko, mertxiken artean.
Etxaitzinean, loren erdian, baratze alorra.
Dutxuluaren pean, sotoko goporra.

Hiztegia 23

-231-

aratxe, xahala : veau
bazka : nourriture
bazkatu : nourrir
jetzi : traire
esnegain : crème
larre : pâturage
bildots, axuri : agneau
ezkur : gland
negu : hiver
lukinka : saucisse
dilindan, zintzilik : en suspens
azpi : dessous
ezarri : mettre
ezkaratz : vaste entrée
bakoitz : chaque
idor : sec
idortu : sécher

ildautsi : herser
onkailu : engrais
traktore : tracteur
golde : charrue
are : herse
ereingailu : semoir
bilgailu : ramassoir

-236-

erabili : utiliser
aitzur : pioche
idi : boeuf
itzain : bouvier
orga : charrette

-239-

belar : herbe
epaitu : faucher
sega, tailu : faux
ofizio, lanbide : métier
sarde, xixpa : fourche
meta : tas
metatu : entasser
larri : grossier
ondarkin : reste
arrestelu : rateau
saski : corbeille
ahal : puissance
laguntza : aide

-233- -234-

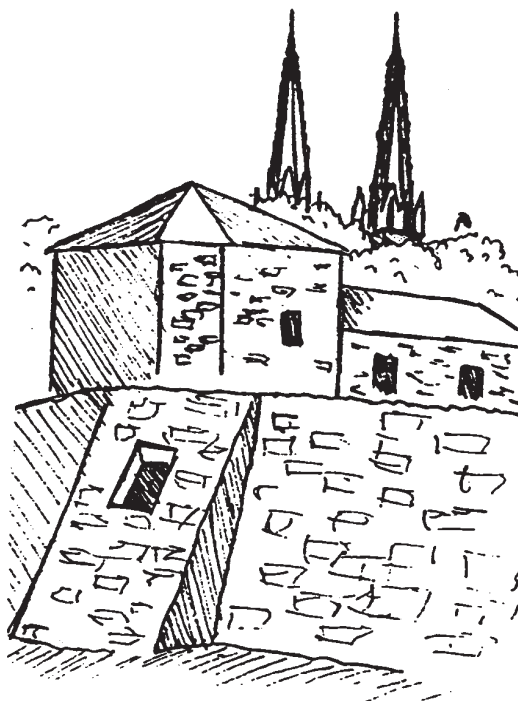
abere : animal
zaldi : cheval
bazter : bord
kapeta, kukulu : fleur du maïs
ustegabe : imprévu
goizik : tôt
sotoko goporra : bol de la cave
ildo : sillon

24. Nora zoaz?

241. Familian - **Hiri ikuska**

Etxemendi familia Baionako karraketan

- Aita – Paulmy ibilbide bazterrean
utziko dugu autoa
Hango parkean tokia bada gureztat
- Ama – Orain goazen Euskal Erakustokira.
- Maider – Ama begira ezazu!
– Peio karrika erdira doa.
- Ama – Kasu emazu Xabier. Zaude gurekin,
eta espaloian ibil zaite.
- Aita – Urrunetik ikusi dugun eliza nagusia
gain hartan da.
So egin ezazue bi ezquila-dorreei.
- Ama – Jauregi Zaharraren ondotik
bagoaz herriko etxera
- Peio – Soropila eder hori nork artatzen du?
- Ama – Hori baratzezainen lana da.
Guk ere hiria garbi atxiki behar dugu.

242. Errepika - **Joan, joaten, joanen**

NOR	NORA	(BAI)	NOR	(BAI, EZ)	NORA
Ni	etxera	noa	Ni	banoa	etxera
Hi	nora	hoa ?	Hi	ez hoa	lanera
Zu	horra	zoaz	Zu	bazoaz	horra
Peio	eskolara	doa	Peio	badoa	eskolara
Gu	horra	goaz	Gu	ez goaz	horra
Zuek	horra	zoazte	Zuek	bazoazte	horra
Ikasleak	hara	doaz	Ikasleak	ez doaz	hara

243. Eleketa - **Nondik nora.**

Hertzainarena egin.

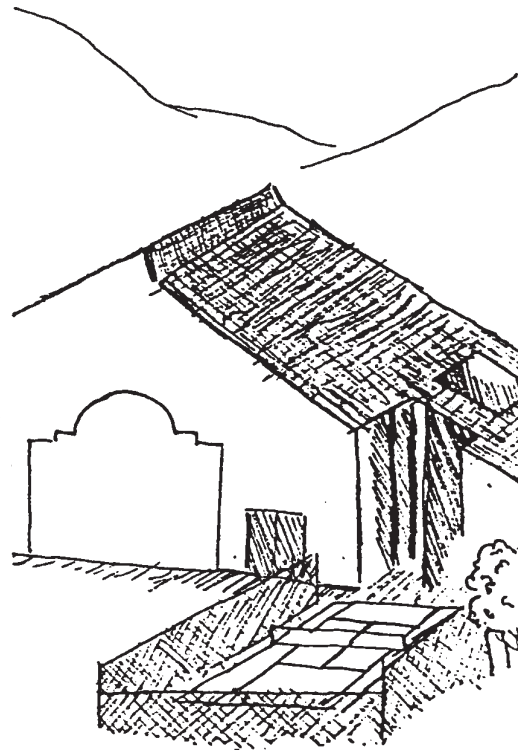
1. ikaslea – Errazu, hertzaina, non da ikastegia?
2. ikaslea – Zoaz postetxera, eta handik eskuinera.

1. ikaslea – Non da kartier (auzo) zaharra?
2. ikaslea – Zoaz harresira eta handik ezkerredera.

244. Gizartean - **Azkaingo inguruak**

Txomin eta Iñaki Azkainen

- Pattin – Lohizundarrak Azkainen!
Aspaldiko partez!
- Iñaki – Herri ederra duzue.
Karrika nagusi hori bereziki.
- Pattin – Bai, bidekurutze hortatik hona,
hor ditugu saltegiak
eliza eta merkatuko plaza.
- Txomin – Eta behere hartan kiroldegi berria,
futbol zelaia eta pilota plaza.
- Iñaki – Jende asko badoa eskuin eta ezker,
gain hortarik behere hortara.
- Pattin – Gazte anitz badoa auzo hortara.
Han daude eskolak eta ikastegiak.
- Txomin – Goazen ostatu hortara,
kafe on bat hartzera.

245. Errepika - **Hemen, hortik, hara.**

Hemen, hemendik, hona: etxetik eskolara;
etxe hortarik, eskola hortara.

Hor, hortik, horra: merkatutik plazara;
merkatu hortarik plaza hortara.

Han, handik, hara: menditik larrera;
mendi hartarik, larre hartara.

246. Eleketa - **Nondik nora zabil?**

Hiriko mapa erabil.

1. ikaslea – Barkatu jauna. Non da Elhuyar ikastegia?
2. ikaslea – Zoaz hemendik horra eta gero hara.

1. ikaslea – Nondik nora?
2. ikaslea – Plaza hortarik banketxe hortara.
– Eta hortik suhiltzaileen etxera.
Han dago zure ikastegia.

1. ikaslea – Esker mila!

247. Lagunartean - Txirrindulez

Bi lagun Azkainen gaindi txirrindulez (bizikletez).

Maddalen – Egun on, jauna. Urruñatik nator eta Senperera noa.

Nondik ibiliko naiz?

Koldo – Agur, anderea.

Errabote aitzinetik iragan zaitez

Maddalen – Gero zubitik etxe horietara?

Koldo – Bai, zubi hortarik

bidekurutze hartara,
eta han eskuin aldera.

Maddalen – Hiri barnea ere ikusi nahi dut.

Koldo Ederki. Hementxe berean da.

Hortxe dago Herriko Etxea.

Maddalen – Hantxe iturria da?

Koldo – Bai, iragan zaitez eliza gibeletik.

Maddalen – Karrika hortarik plaza hartara?

Koldo – Bai, eta han dituzu Etxe Xuria eta Zubi Erromanoa.

Hantxetik Larrun ikusiko duzu.

Maddalen – Milesker, banoa.

248. Errepika - Hementxe, hortxe, hantxe.

Hementxe, hementxetik, hementxera:

Etxe hontan, etxe hontarik, etxe hontara.

Etxe hauetan, etxe hauetarik, etxe hauetara.

Hortxe, hortxetik, hortxera:

Karrika hortan, karrika hortarik, karrika hortara.

Karrika horietan, karrika horietarik, karrika horietara.

Hantxe, hantxetik, hantxera:

Bide hartan, bide hartarik, bide hartara.

Bide haietan, bide haietarik, bide haietara.

249. Eleketa - Bide seinaleen erranahia

1. ikaslea – Karrika hontarik pasatzen ahal da?

2. ikaslea – Ez, norabide debekatua da.

1. ikaslea – Bide hortarik nora zoaz?

2. ikaslea – Eskuineko bideak dauka lehentasuna.

1. ikaslea – Hemen gelditzen ahal da?

2. ikaslea – Bai, autoen parkea da.

Kantua - **Makila** (Ithurralde)

-1-

Begiztatua nuen aspaldi mendian,
Mizpirondo xuxen bat sasien erdian.
Handitzerat utzi dut eta harekila,
Aurten egin dut nere euskaldun makila
Tra la la...

-2-

Bi erroten gainean joaiten ez ikasi,
Burdin-bidetan aldiz sabela nahasi.
Bainan nun dut karrosa? Nun dut berebila?
Oinez beti banoa, eskuan makila.

(Kantuz 22)

Hiztegia 24

-241-

ibilbide : allée
parke : stationnement
espaloi, oinbide : trottoir
nagusi : maître
ezkila : cloche
dorre : tour
jauregi : château
soropila : pelouse
baratzezain : jardinier
atxiki : tenir

-243-

hertzain : policier
ikastegi : école
auzo : voisin, quartier
auzune : quartier
harresi : rempart

-244-

Lohizundar : Luzien
parte : part, partie
berezi : spécial
bidekurutze : carrefour
behere : dessous
kiroldegi : centre sportif
zelai : terrain, plaine
asko : nombreux

-246-

banketxe : banque
suhitzaile : pompier

-247-

txirrindula, bizikleta : vélo
Urruña : Urrugne
Senpere : St-Pée-sur-Nivelle
errebote : fronton
alde : côté
Larrun : "La Rhune"

-249-

seinale : signal
norabide : orientation, sens
debekatu : interdire
lehentasun : priorité

-Kantua-

begiztatu : observer
mizpira : nêfle
sasi : buisson
handitu : grandir
aurten : cette année
erota : roue
nahasi : secouer
beribil : automobile
burdinbide : chemin de fer
karroza : carrosse

25. Zer diozu

251. Familian - **Kantaldia**

Kantaldi artean, Etxemendi familiaren gogoetak.

- Maider – Niri kantaldi hau
biziki gustatu zait.
- Ioana – Niri ere bai. Oskorri maite dut.
Ederki kantatzen du.
- Aita – Niri rocka bortitza zait.
Kantu zaharrak maite ditut.
- Peio – Musika tresnak paregabeak dira:
arrabita, kitarra
trikititxa eta panderoa.
- Ama – Saxoa azkarra da.
Giro airosa ematen dio bilgune honi.
- Aita – Bai eta entzule guztiei.
Beha ezaioizue gazte hauei!
- Peio – Bai eta jende adinetako horiei!

252. Errepika - **Horri, Horiei**

- Pesta hau neskari gustatu zaio.
Nori? Neska honi.
- Pesta hau neskei gustatu zaie.
Nori? Neska hauei.
- Kantaldi hori mutikoari gustatu zaio.
Nori? Mutiko horri.
- Kantaldi hori mutikoei gustatu zaie.
Nori ? Mutiko horiei.
- Dantzaldi hura gazteriari gustatu zaio.
Nori? Gazteria hari.
- Dantzaldi hura gazteei gustatu zaie.
Nori ? Gazte haiei.

252. Eleketa - **Pesta gustatu zaizu?**

Gogoetak kantaldi bati buruz.

254. Gizartean - **Herriko etxean (udaletxean)**

Koldo eta Maddi diru solas auzapezarekin.

Auzapeza – Zer diozue, adiskideak,

Koldo – Atzo hona etorri ginen
eta ez zinen Herriko Etxean.

Auzapeza – Pauen nintzen
Kontseilu Nagusian.
Herriko bideetaz mintzatu ginen.

Maddi – Eta zerbait erdietsi zinuez?

Auzapeza – Bai segurki. Zer uste duzu?
Galdegina beti ukaiten dut.

Koldo – Hain zuzen hori zen gure kezka:
gure bideko zubia funditu zen.

Auzapeza – Badakit zubia funditu zela.
Bainan berehala ez dut dirurik
zubi hori berritzeko.
Zorigaitzez! Bai, zorigaitzez!

Maddi – Artean nondik ibiliko gara?
Ala Pauetik aments?

Auzapeza – Zaude, zaude! Ez kexa.
bakoitza bere bidetik ibil dadila.
Ura ere bere bideari jarraitzen zaio.

Koldo – Bainan guk beste bide bat hartuko dugu.

Maddi – Gure berri ukanen duzu.

255. Errepika - **Ibili naiz, ibili nintzen**

NOR	ZER	EGUN	NOR	ZER	LEHEN
Ni	ibili	naiz	Ni	ibili	nintzen
Hi	ibili	haiz	Hi	ibili	hintzen
Zu	ibili	zara	Zu	ibili	zinen
Neska	ibili	da	Neska	ibili	zen
Gu	etorri	gara	Gu	etorri	ginen
Zuek	etorri	zarete	Zuek	etorri	zineten
Neskak	etorri	dira	Neskak	etorri	ziren

256. Eleketa - **Gustatu zaizkio**

Mutilari txirulak gustatu zaizkio.

Mutilei txirulak gustatu zaizkie.

Neskari ttunttunak ez zaizkio gustatu.

Neskei ttunttunak ez zaizkie gustatu.

257. Lagunartean - **Manifestaldia**

Lagunek maiatzaren leheneko manifa prestatzen dute.

Mailux – Uste dut manifestaldia prest dela.

Txomin – Nik ikurriña eramanen dut
denen aitzinean.

Mailux – Gero laborarien oihala.

Manex – Herrian bizi nahi dugu.
Bai, nik diot orain
denen petzero garela.

Mailux Laborarien ondotik langileak.

Amaia – “Lana herrian”.

Mixel – Guk diogu, lan gabezia
makur handia dela herriarentzat.

Amaia – Baina ez garela ihes joanen.

Koldo – Guk goraki erraten dugu,
euskararik gabe
ez dela Euskal Herririk.

Maddi – “Euskal herrian euskaraz”!

258. Errepika - **Zer dela?**

– Zer da euskara?
Euskara gure hizkuntza da.

– Zer diozu? (Zer erran duzu? Zer uste duzu?)
Nik diot euskara gure hizkuntza dela.

– Ikus perpaus osatzailea, 90. orrialdean.

259. Eleketa - **Zer diote?**

Bakoitzak bere ideiak.

Irakaslea – Zer uste du Mailuxek?

Ikaslea – Manifa prest dela.

Irakaslea – Zer erran du Txominek?

Ikaslea – Ikurriña eramanen duela.

Irakaslea – Zuk zer diozu?

Ikaslea – Eskolan euskara ikasi behar dela.

Kantua - **Gazteri berria** (Michel Labéguerie)

-1-

Aita zer egin duzu gure lur maitea?
Kanpokoari saldu, oi dohakabea!
Arrotzez betea da Euskadi guzia,
Euskalduna etxean ez da nausia

Errepika: Gu gira Euskadiko gazteri berria,
Euskadi bakarra gure aberria (berriz)

-2-

Aita zer egin duzu euskara maitea
Erdaran hazi duzu oi zure semea.
Ontasun ederrena aita batek galtzea,
Bihotzean sartua dugu ahalgea.

(Herria Oihuka, 131)

Hiztegia 25

-251- -252-

dio	: dit-il
kantaldi	: tour de chants
rocka	: rock
bortitz	: violent
pare	: paire, égal
gabe	: sans
arrabita	: violon
kitarra	: guitare
trikititxa	: accordéon
panderoa	: tambourin
saxo	: saxo
azkar	: fort, intelligent
giro	: ambiance
bilgune	: lieu de réunion
entzule	: auditeur
dantzaldi	: bal

-254- -256-

auzapez	: maire
nagusi	: supérieur
Kontseilu Nagusi	: Conseil Général
erdietsi, lortu	: obtenir
kezka	: souci
funditu	: détériorer
berehala	: tout de suite
Paue	: Pau
kexatu	: se fâcher
kexu	: irrité
Herriko etxe, udaletxe	: mairie

jarrai	: suivre
txirul	: flûte
ttuntun	: tambourin

-257- -259-

manifestaldi	: manifestation
maiatz	: mai
prest	: prêt
ikurriña	: drapeau basque
bizi	: vie, vivant
petzero	: larbin
hizkuntza	: langue
ideia	: idée
oihal	: banderole
langabezia	: chômage
makur	: malheur, erroné

-Kantua-

gazteria	: jeunesse
kanpoko	: étranger
dohakabe	: malheureux
Euskadi	: Pays Basque
aberri	: patrie
abertzale	: patriote
hazi	: nourrir, élever
ontasun	: bien, richesse
ahalge	: honteux, honte
oihuka	: en criant

26. Etxaldea

261 Etxean - Baratzean

Baratzeko lanak.

- Ama – Egurraldi ederra dugu.
Zer aroa baratzean aritzeko!
- Aita – Har ditzagun tresnak.
Aitzur hau niretzat.
- Peio – Nik eskuare hau hartzen dut.
- Aita – Eta zuk Maider, zer daukazu?
- Maider – Nik laia daukat (palaera),
lurraren itzultzeko.
- Ama – Hemen azak eta entsaladak.
Hor porruak landatuko ditugu.
- Ioana – Nik ilarrak ereinen ditut
- Xabier – Eta nik biper gorriak.
- Ama – Hazitegian tipulak
eta baratxuriak
sortaraziko ditugu.
- Peio – Ederki, goazen lanera.
- Xabier – Haatik ni orgatxoetan.
Ez dea hala, ama?

262. Errepika - Zer daukazu?

Nik pala daukat eskuan.
Hik eskuarea daukak/n.
Aitak laia dauka.

Guk baratzea daukagu.
Zuk lana daukazu.
Zuek lorategia daukazue.
Hurrek pilota daukate.

Nik tresnak dauzkat.
Hik haziak dauzkak/n.
Aitak onkailuak dauzka.

Guk barazkiak dauzkagu.
Zuk eskorgak dauzkatzu.
Zuek loreak daukatzue.
Hurrek jostailuak dauzkate.

263. Eleketa - Baratzeko lanak

Bakoitzak baratzeko gauza bat marratz dezala.

1. ikaslea – (Maite), zuk zer daukazu?
2. ikaslea – Nik aitzurra daukat.

1. ikaslea – Eta zuk, (Beñat), aitzurra daukazu?
3. ikaslea – Nik ez daukat aitzurrik,
tomate landareak dauzkat.

264. Etxaldean - **Abereak**

Etxondoko itzulia Maddalenekin.

- Maddalen – Bazabiltzate hemen gaindi?
Ama – Bagabiltza bazter ikuska.
Maddalen – Zatozte abereen ikustera
Ama – Zer etxalde ederra, Maddalen!
Maddalen – Badaukagu artalde handia,
ardi eta axuri
Iona – Ama, kasu marroari!
Maddalen – Barrukian badauzkagu behi
esnadunak eta kanpooan
behi gorriak.
Maider – Zeinena da xahal hori?
Maddalen – Behi gorri horrena.
Peio – Ama zerritxolan bada xerria
eta zerrama bere zerrikumeekin.
Maider – Nik oiloak ikusi ditut,
ahateak ere bai.
Maddalen – Purra! Purra!
Bihia bota ezazue oiloentzat.
Maiderrekin artoa botatzen dio Peiori.
Peio – Geldi hadi, astaña.
Maider – Eta hi, haizen astoa.

265. Errepika - **Honena, horrena, harena.**

Artzain honek artaldea badu;
artzain honen artaldea da;
artalde artzain honena da.

Honek artaldea badu;
honen artaldea da;
artalde honena da.

Emazte horrek baratzea badu;
emazte horren baratzea da;
baratzea emazte horrena da.

Horrek baratzea badu;
horren baratzea da;
baratzea horrena da.

Neska harek motoa badu ;
neska haren motoa da ;
mtoa neska harena da.

Harek motoa badu ;
haren motoa da ;
mtoa harena da.

266. Eleketa - **Etxaldeaz mintza.**

Maddalenen, edo nork bere etxaldea aipa.

1. ikaslea - Maddalenek zein abere dauzka etxaldean ?
2. ikaslea - Maddalenek ardiak dauzka, bai eta behiak...

1. ikaslea - Zenbat behi dauzka barrukian ?
Aratxea, zein behirena da ?
Zer dago zerritegian ?
Nola bazkatzen dira oiloak ?

267. Etxaldean - Landareak

Ama eta haurrak etxe inguruan.

Ama – Baratze itzuli bat eginen dugu.

Maider – Hemen tomate ondoak dira.

Peio – Zer da belar hau?

Ama – Ez da belarra. Porrua da.

Peio – Porru salda ez dut maite.

Maider – Zer kuia ondo ederra!
Kasu kirtena hautsi gabe.

Ama – Ikus lorea, ostoa
eta kuia buru ttipia

Ama – Ea beste barazkiak ezagutzen dituzuen.

Maider – Hau aza da, aza belarri berdea.

Peio – Hau biperra da, biper mihi gorria.

Peio – Oihanera joaten ahal gara,
haritz horien azpira!

Maider – Bai, uzkinazoak eta xoxoak
entzunen dituzue.

Ioana – Araiz ez da otsorik
ez eta ere arranorik!

268. Errepika - Hauena, horiena, haiena.

Gizon hauek ardiak badituzte;
gizon hauen ardiak dira;
ardiak gizon hauenak dira.

Hauek ardiak badituzte;
hauen ardiak dira;
ardiak hauenak dira.

Emazte horiek oiloak badituzte;
emazte horien oiloak dira;
oilok emazte horrenak dira.

Horiek oiloak badituzte;
horien oiloak dira;
oilok horienak dira.

Mutiko haiek pilotak badituzte;
mutiko haien pilotak dira;
pilotak mutiko haienak dira.

Haiek pilotak badituzte;
haien pilotak dira;
pilotak haienak dira.

269. Eleketa - Non zer?

Abereak eta gauzak non dauden aipa.

Non daude (dira) behiak?

Non daude ardiak?

Non daude xerriak?

Non daude oiloak?

Barrukian, heian.

Arditegian.

Zerritegian, xerritxolan.

Oilategian.

Non dago xakurra?

Non da belarra?

Non dira bihiak?

Non daude saguak?

Zakurtegian.

Sabaian, selauruan, belartegian.

Ganerrean, bihitegian.

Orma (murru) ziloetan.

Kantua - “**Neure Dotea**” (Kantuz, 186. Xaramela, 26)

Aitak eman daut dotea
 Neurea, neurea:
 Urdeño bat bere umeekin,
 Oilo koloka bere xitoekin,
 Tipula korda heiekin!

Otsoak jan daut urdea
 Neurea, neurea:
 Axeriak oilo koloka,
 Arratoiak tipula korda,
 Adio neure dotea!

Hiztegia 26

-261-

etxalde : propriété
 aro : temps, époque
 aitzur : pioche
 eskuare : rateau
 laia, palaera : bêche
 aza : choux
 porru : poireau
 erein : semer
 landatu : planter
 ilar : haricot
 biper : piment
 hazitegi : pépinière
 baratxuri : ail
 sortarazi : faire naître
 orgatxo, eskorga : brouette

-262- -263-

pala : pelle
 hazi : semence
 ongarri : fumier
 barazki : légume
 lore : fleur
 landare : plante
 eduki : posséder

-264-

etxondo : propriété
 gaindi : à travers
 ardi : brebis
 artalde : troupeau de brebis
 marro : bélier
 esnadun : (vache) laitière
 zerritxola : porcherie
 zerrama : truie
 zerrikume : porcelet
 barruki, heia : étable
 ibil : aller
 abeltegi : écurie, étable

xahal : veau
 bihi : grain
 oilo : poule
 astaña : ânesse

-266-

aipatu : citer
 zerritegi : pocherie
 bazkatu : nourrir

-267-

kuia : citrouille
 kirtena : tige
 uzkinazo : geai
 xoxo : merle
 araz : sans doute

-269-

oilategi : poulailler
 zakurtegi : niche
 sabai, selauru : fenil
 belartegi : fenil
 bihitegi, ganer : grenier
 arditegi : bergerie
 sagu : souris

-Kantua-

dote : dot
 neure : le mien
 urde : porc
 koloka : poule glousse
 xito : poussin
 tipula : oignon
 korda : corde
 arratoi : rat
 adio : adieu

27. Sal eta eros

271. Familia - Janari dendan

Etxemendi familia jateko erosten.

- Saltzaile – Egun on jaun-andereak!
 Aita – Bai zuri ere.
 Saltzaile – Hona zuen erosketak
 sei behiki zerra,
 kilo bat tipula,
 bi kilo patata,
 kilo erdi bat sagar, (lursagar).
 Maider – Eta zer gureztat
 Ama – Bi txokolate haur hauentzat
 Peio – Pinta bat arno aitamentzat.
 Aita – Eta kondua niretzat.
 Saltzaile – Orotara 14 euro.
 Aita – Orizu 15 euro.
 Saltzaile – 15 ken 14, itzul euro 1,
 eta esker mila.
 Aita – Bai, guk zuri. Agur.

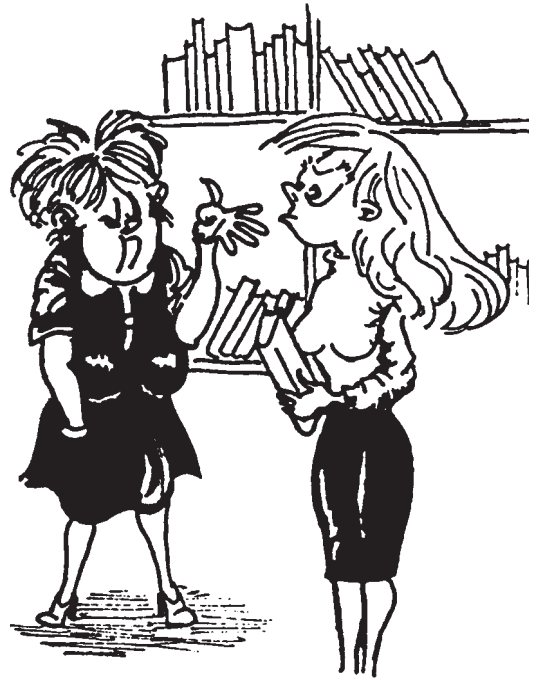
272. Errepika - Eraman dio, ekarri dizkio.

NORK	NORI	ZER	BAI
Nik	haurrari	gasna	eraman diot
Nik	haurrari	udareak	eraman dizkiot
Nik	hurrei	gasna	eraman diet
Nik	hurrei	udareak	eraman dizkiet
Zuk	haurrari	gasna	eraman diozu
Zuk	haurrari	udareak	eraman dizkiozu
Zuk	hurrei	gasna	eraman diezu
Zuk	hurrei	udareak	eraman dizkiezu
Aitak	haurrari	gasna	ekarri dio
Aitak	haurrari	udareak	ekarri dizkio
Aitak	hurrei	gasna	ekarri die
Aitak	hurrei	udareak	ekarri dizkie

274. Gizartean - **Liburu dendan**

Bi adiskide liburu erosten.

- Saltzailea – Zer nahi duzue?
Koldo – Aldizkari bat nahi dugu.
Saltzailea – Baditut astekariak eta hilabetekariak.
Koldo – Non dituzu astekariak?
Saltzailea – Hona Herria, Herriz Herri,
Aizu eta Argia.
Koldo – Eta non dira hilabetekariak?
Saltzailea – Hemen dituzu Jakin, Habe, Maiatz
eta Albistaria.
Koldo – Maiatz hartzen dut.
Zenbat balio du?
Saltzailea – 4 €. Merke da.
Maddi – To Euskal Gramatika. 40 €!
Ai ei! Garestiegi da niretzat.
Saltzailea – Holako liburu ederra!
Euskara guzia hemen daukazu.
Koldo – Ederki! Biek ordainduko dugu eta aldizka irakurriko.

275. Errepika - **Guk nori zer?**

Guk	saltzaileari	aldizkariak	erosi dizkiogu
Guk	saltzailei	aldizkariak	erosi dizkiegu
Zuek	lagunari	liburuak	eman dizkiozue
Zuek	lagunei	liburuak	eman dizkiezue
Ikasleek	irakasleari	ipuinak	irakurri dizkiote
Ikasleek	irakasleei	ipuinak	irakurri dizkiete

276 Eleketa - **Ordaintzen**

- Saltzailea – Liburua   40 €
                  Aldizkaria   4 €
                  Bi kaier   7 €
                  Arkatza   3 €

                  Orotara   54 €

Eroslea – Orizu   60 €
Saltzailea – Larria   60 €
                  Hartze   54 €
                  Gaineratikoa   6 €. Esker mila.

277. Gizartean - Abere merkatua

Pattin, Manex eta Maddalen Hazparneko merkatuan.

- Manex – Merkatuko aldi Pattin?
Pattin – Bai aspaldiko partez.
Manex – Eta zer daramazu saltzera?
Pattin – Axuriak baditut saltzeko.
Baina aste hontan bildotsa merke da.
Manex – Zenbat eskaintzen dute?
Pattin – 2,90 euro kiloa.
Manex – Prezioa beheratu da!
Pattin – 3 euroz petik ez dizkiet utziko.
Etxera eramanen ditut.
Zuek zer duzue salgai.
Manex – Maddalenek arraultzeak
eta nik aratxe gizona.
Maddalen – Gure gauzak ez doaz gora.
Aratxea 2,60 euro,
arraultze dotzena 0,75 euro.
Pattin – Betikoa! Salgaiak merke dira eta erosgaiak kario.

278. Errepika - Horrentzat zer darama?

- Haur hori, haur horren, haur horrentzat (horrendako).
- Haur horiek, haur horien, haur horientzat (horiendako).

Gauza bakar

Nik daramat,
Hik daramak/n
Horrek darama

Guk daramagu
Zuk daramazu
Zuek daramazue
Horiek daramate

Gauza anitz

Nik daramatzat,
Hik daramatzak/n
Horrek daramatza

Guk daramatzagu
Zuk daramatzazu
Zuek daramatzazue
Horiek daramatzate

279. Eleketa - Merkatuetako prezioak

Hazparnen : Aratxe guti : 2,60 - 3 € kiloa	Garazin : Aratxea 3,20
Axuri anitz : 2,40 - 3 € kiloa	Axuria 3,40
Oilo gutisko : 1,20 - 1,40 € kiloa	Oiloa 1
Ahate guti : 2,30 € kiloa	Ahatea 2,10

1.ikaslea - Aratxea Hazpanen Garazin baino merkeago da...

Kantua - **Gona gorria** (*Xaramela 282*)

-1-

Nere aitak amari, gona gorria ekarri. (berriz)

Berriz ere maiteko dio, nere amak aitari.

Nere aitak amari, gona gorria ekarri.

-2-

Gona gorri gorria, zazpi jostunek josia. (berriz)

Berriz ere maiteko dio, nere amak aitari.

Nere aitak amari, gona gorria ekarri.

-3-

Nere amak aitari, praka berriak ekarri. (berriz)

Berriz ere maiteko dio, nere aitak amari.

Nere amak aitari, praka berriak ekarri. (jarrai)

Hiztegia 27

-271- -272-

erosi : acheter
erosketa : achat
behiki : viande de vache
zerra : tranche
kilo : kilo
txokolate : chocolat
pinta : litre
aitamak : parents
kondu : compte
udare : poire

-274-

aldizkari : périodique
astekari : hebdomadaire
enbata : vent d'ouest
hilabetekari : mensuel
habe : poutre
albistari : journaliste
aldizka : à tour de rôle
garesti : cher

-275- -276-

dendari : marchand, couturière
hartze : créance
xehe : monnaie
gaineratiko : surplus

-277- -279-

beti : toujours
eskaini : offrir
partez : de la part de
salgai : marchandise
erosgai : achat
kario : cher
beheratu : baisser
gizen : gras, graisse

-Kantua-

berriz : bis
jostun : couturier
josi : coudre
praka : pantalon
xaramela : chant

28. Hau lana!

281. Etxean - Asteko lanak

Igande arratsaldean, heldu den asteaz mintzo.

- Aita – Eskolako gauzak (puskak) presta itzazue, bihar lana berriz hasten baita.
 Mainer – Aste arina dugu eskolan. Bihar eta etzi egutegi normala dugu.
 Peio – Asteazkenean beti bezala lanarte. Arratsaldean zaldiak eta astirian dantza eta txistu errepikak.
 Mainer – Ostegunean, ikastaldiak ditugu, baina biharamunean irakasleak greban daude.
 Peio – Larunbatean auzapezaren eguna da.
 Aita – Ez dakit zer den auzapezaren eguna!
 Peio – Urte guziz auzapezak ematen digu lanarte bat.
 Mainer – Beraz ostiraletik astelehenera oporrak ditugu.
 Aita – Hurrek eskolan beti lanarte, Aita-amek beti lan eta lan!
 Peio – Hobe guretzat!
 Aita – Ez da zuzen!
 Mainer – Beraz, joan eskolara.

igandea 23

astelehena 24

asteartea 25

asteazkena 26

osteguna 27

ostirala 28

larunbata 29

igandea 30

282. Errepika - Badakit, ez dakit

NORK	(BAI edo EZ)	ZER	NORK	ZER	(BAI edo EZ)
Nik	badakit	euskara	Nik	zientziak	dakizkit
Hik	ez dakik/n	euskararik	Hik	berriak	dakizkik/n
Peiok	badaki	kontatzen	Horrek	berririk	ez daki
Guk	badakigu	pilotan	Guk	hizkuntzak	dakizkigu
Zuk	ez dakizu	geografiarik	Zuk	ipuinak	dakizkizu
Zuek	ez dakizue	inglesik	Zuek	ipuinik	ez dakizkizue
hurrek	badakite	igerika	Horiek	berriak	dakizkite

283. Eleketa - Zer dakizu?

1. Euskara badakizu?
2. Euskara ongi dakizu?
2. Pixka bat. Ikasten ari naiz.
3. Bai, euskara ongi badakit.

284. Lagunartean - **Zer lana!**

Langileak elgarrekin etxera : asteko gertakariak.

- Amaia – Hau lana aste hontan!
Leihatilan bileta (txartel) banatzen
eta aste ondarrean lagileen soldatak.
- Koldo – Garajea (autotegian) lan izigarria dugu.
Autoak prestatzen ditugu
oporretara joaten direnentzat.
- Amaiak Maddiri – Zenbat liburu duzun!
Maddi – Guk azterketak ditugu hilabete honetan.
Urteko ikasgai guziak gogoz ikasten ditugu.
- Amaiak Mixeli – Harginak beti beranta du!
Mixel – Etxegintzan harrigarri da zer lana dugun!
Jabea lasterka, nagusia lasterka,
denak lasterka. Zuek ere funtsean!
- Koldo – Badakizue zer izanen den Baigorri
heldu den igandean?
- Amaia – Bai badakigu Nafarroaren
eguna dela.
- Koldo – Astegunak luzegi dira
eta asteburua laburregi da!

285. Errepika - **Nor den, zer den.**

- Galdea – Nor da?
Erantzuna – Nik badakit nor den.
- Galdea – Zer da?
Erantzuna – Nik badakit zer den.

Norekin

- Mailux eta laguna: Mailux lagunarekin.
Hori eta hori : hori horrekin.
- Mailux eta lagunak: Mailux lagunekin.
Hori eta horiek: hori horiekin.

286. Eleketa - **Berriketa**

Galdea – Nor etorri da?	Zer egin du Amaiak?
Erantzuna – Koldo etorri da.	Non da pesta?
Galdea – Zer erran duzu?	Zer da Baigorri?
Erantzuna – Koldo etorri dela.	Zein dira astegunak?

287. Lagunartean - Lanaren pesta

Xerreilaren gaintetik lanaz mintzo.

- Pattin – Zer ari zarete, jaun-andereak?
Txomin – Deus ez. Pesta dugu.
Pattin – Oroitzen naiz zer pesta dugun.
Maiatzaren lehena, alferren pesta.
Txomin – Ez, ez. Langileen pesta.
Mailux – Eta zuk belarra epaiten duzu?
Pattin – Guk ez dugu lanarterik.
Ardiak egun guzietan artatzen ditugu.
Mailux – Badituzue bai, merkatuak
eta feriak, astearen hausteko
Pattin – Merkatua ere lana da guretzat:
axuriak eta gasna saltzen ditugu.
Mailux – Zer gizon langilea zaren!
Txominek ere lan anitz egiten du.
Pattin – Badakit ba zer lana egiten duzuen!
Txomin – Zorionez asteburua hor dugu
atseden pixka baten hartzeko.
Mailux – Laborarientzat eta langileentzat
igandeak zer egun gozoak diren!

288. Errepika - Nor zaren, zer duzun.

(GALDE)	BADAKIT	(GALDE)	ERRAN DU
Nor naiz?	nor naizen.	Zer dut?	zer dutan.
Nor haiz?	nor haizen.	Zer duk/n?	zer duk/n/an.
Nor da?	nor den.	Zer du?	zer duen.
Nor gara?	nor garen.	Zer dugu?	zer dugun.
Nor zara?	nor zaren.	Zer duzu?	zer duzun.
Nor zarete?	nor zareten.	Zer duzue?	zer duzuen.
Nor dira?	nor diren.	Zer dute?	zer duten.

Ikus zehar galdera, 86. orrialdean.

289. Eleketa - Badakizu ala ez dakizu?

- Galdea – Ni nor naiz?
Erantzuna – Itziar zara.
Galdea – Ez dakizu nor naizen?
Erantzuna – Badakit Itziar zarela.
Galdea – Zer egin duzu?
Erantzuna – Lan egin dut.
Galdea – Zer erran duzu?
Erantzuna – Lan egin dutala.
Zer erran duzu?
Zer jan duzu?
Nondik etorri zara?
Nora joan zara?
Nor gara gu?
Zer ari zara, zu?
Zer ari zarete, zuek?
...

Kantua - **Haika mutil**

- 1 -

Haika mutil, jaiki hadi,
Argia den mira hadi.

- Bai nausia argia da,
Gure oilarra kanpoan da.

- 2 -

Haika mutil, jaiki hadi,
Euria den mira hadi.

- Bai nausia euria da,
Gure borta bustia da.

3 - Haika mutil, jaiki hadi,
Surik baden mira hadi.

- Bai nausia, sua bada,
Gure gatusa beroa da.

- 4 -

Haika mutil, jaiki hadi,
Hortxe zer den mira hadi.

- Bai nausia, haizia da,
Gure leihoa ideki da.

Hiztegia 28

-281-283-

astiri : crépuscule
greba : grève
ikastaldi : cours
hobe : meilleur
ingles : anglais
igerika : nage

-284-286-

elgar : réciproquement
leihatila : guichet
banatu : distribuer
ondar : fin, reste
soldata : salaire
garaje, autotegi : garage
hargin : maçon
funtsean : au fond
asteguna : jour ouvrable
galde : question
erantzun : réponse

-287-

xereila : barrière
oroitu : se souvenir
lehen : premier
feria : foire
atseden : contentement
gozo : agréable
alfer : inutile
epaitu : faucher
artatu : soigner

-Kantua-

haika, jaiki : debout
oilarra : coq
miratu : examiner
borta, ate : porte
busti : mouiller
hementxe : ici même
hortxe : là même
hantxe : là-bas même

29. Zein egun da?

291. Etxean - Hilabeteak

Lau sasoietako hilabeteak.

- Ama – Nork dakizki lau sasoiak?
Oihana – Nik badazkit: udaberria, uda, udazkena eta negua.
Ama – Negua abendoaren 21ean hasten da.
Peio – Zein dira neguko beste hilabeteak?
Ama – Urtarrila, otsaila eta martxoa.
Maider – Udaberria martxoaren 21ean hasten da.
Oihana – Zein dira udaberriko beste hilabeteak?
Maider – Apirila, maiatza eta ekaina.
Peio – Ederki! Ekainaren 21ean uda dugu.
Ama – Nork dazki udako beste hilabeteak?
Peio – Uztaila, agorrila eta iraila.
Oihana – Udazkena irailaren 21ean hasten da.
Maider – Eta beste hilabeteak?
Oihana – Urria, azaroa eta abendoa.
Ama – Hori! Urtea burutik buru iragan dugu.

292. Errepika - Noiz?

- Lehen – atzo, herenegun.
Egun – gaur, gaurregun.
Gero – bihar, etzi, etzidamu.
Udan, neguan. Astelehenean, asteartean.
Urtarrilean, otsailean.
Maiatzaren hogeitabatean. Noizean behin.
Pazkoz, eguberriz. Igandez edo igande guziz. Egun batez.

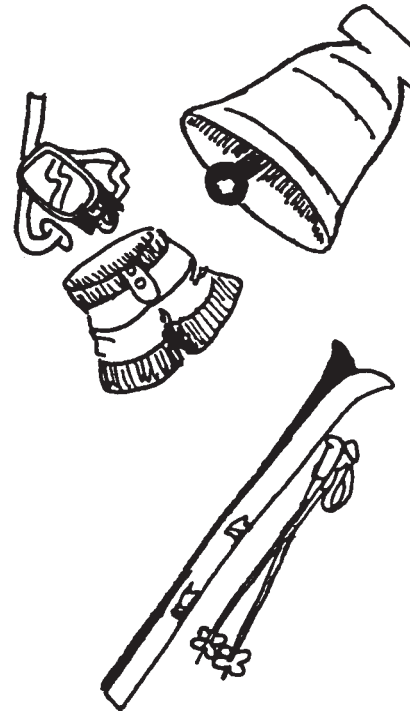
293. Eleketa - Egutegia?

1. Astelehean eskola dugu:
  - goizean frantsesa eta matematikak lantzen ditugu;
  - arratsaldean kiroletan bermatzen gara.
2. Astearte goizean zientziak ikasten ditugu.
3. Asteazkenean ez dugu eskolarik:
  - goizean lo egiten dugu eta gero katiximara goaz.
  - arratsaldean txistuz ikasten dugu.
4. Ostegunean berriz eskola. Eta zuk?

294. Eskolan - Oporrak noiz?

Eskolan egutegia ikasten.

- Maite – Noiz ditugu udako oporrak?
Andereño – Uztailaren lehenetik irailaren 15a arte.
Omi-sainduz lau egun lan-arte ditugu.
Beñat – Eguberriz ere oporrak baditugu?
Andereño – Bai segurki, eguberriz eta urtatsez,
abenduaren 20etik urtarrilaren 5 arte.
Beñat – Zorionak eta urteberri on!
Andereño – Otsailean ihauteriak ditugu.
Xabier – A bai! Mozorroekin ibiliko gara,
karrikaz karrika.
Andereño – Eta Pazkoz oporrak dituzue bi astez
aste saindua eta bestea Pazko Zahar arte.
Iban – Zer? Ez dugu beste oporrik?
Andereño – Bai, bai, Mendekostez bost egun.
Iban – Beharrik! Nekatuak gara!

295. Errepika - Noizetik, Noizera.

- Udan eta udazkena : udatik negu arte.
Ostegunean eta ostiralean: ostegunetik larunbatera.
Urrian eta azaroan: urritik abendu arte.
Uztailaren lauan eta bostean: uztailaren 4tik 6ra.
Atzo eta bihar: atzotik biharrera edo bihar arte.

296. Idazketa - Egonaldiko agiria.

Bulegoan agiria bete :

- Izena eta deitura: _____
Helbidea: _____
Sorteguna eta sorlekua: _____
Udalekua non? _____
Noizetik noizera? _____

- Galdea – Zein da zure sorteguna?
Erantzuna – Ez naiz oroit. Aspaldi du!

- Galdea – Udan non duzu egonaldia?
Erantzuna – Donazaharren, Sala jauregian.

- Galdea – Noizetik noizera da egonaldia?
Erantzuna – Uztailaren hirutik hogeitalaua arte.

297. Lagunartean - **Sorteguna**

Sorteguna ospatzen lagunartean.

Txomin – Adiskideak, gaur zein egun da?

Koldo – Maiatzaren bosta. Eta gero?

Txomin – Eta gero? Nere sorteguna da.
30 urte ditut hain zuzen.

Koldo – Zorionak, Txomin! zorionak!
Goazen, hurrupa bat edan dezagun.

Txomin – Orain zein dira zuen sortegunak
egutegian idazteko?

Koldo – Ni, ekainaren seian sortua naiz.

Maddi – Ni, abendoaren hogeita seian,
Eguberri biharamunean.

Txomin – Ez araz idiazen eta astoaren artean!

Maddi – Hain zuzen, bai. Egund bezala,
astoaren eta idiazen artean.

Koldo – Beraz, Txominen osagarriari!

Txomin – On dagizuela adiskideak!

298. Errepika - **1989**

1 mila

9 bederatzi ehun eta

8 larrogeita-

9 bederatzi ko

urtarrila-REN

otsaila-

martxoa-

apirila-

bat-A

bi-

hiru-

lau-

Zenbakien arteko loturak :

Miloi eta milaren ondotik : “, “.

Ehunen ondotik : “eta”.

Besta zenbakien ondotik : “-ta”- hitzak loturik.

Lotzean hamar eta hogei : “H” gabe idazten dira.

1989 : mila, bederatziehun eta larrogeitabederatzi.

10 875 : hamar mila, zortziehun eta hirurogeitamabost.

299. Eleketa : **Sorteguna egutegian**

Galdea – Zein da zure sorteguna?

Erantzuna – Urriaren zortzian.

Galdea – Zein urtez?

Erantzuna – Mila bederatzi ehun eta hirurogeita hamarreen.

Kantua - “Zorionak zuri”

Errepika: Zorionak zuri, zorionak zuri,
Zorionak “Maite”, zorionak zuri

- 1 -

Zure inguruan “Maite”
Kantu, dantza, irrifarre,
Giro huntaz ez izan ahalge,
Gu denak zurekin gaude...
Aspaldiko errepikan,
Gu ariko gira kantan,
Zure urte betetzean
Denak zure ohoretan!

- 2 -

Urte berri honi esker,
har zazu bizian plazer,
eta arrangurak utzi bazter.
Ardoa eskent laguner...
Aspaldiko errepikan,
Gu ariko gira kantan,
Zure urte betetzean,
Denak zure ohoretan!

(*Bersetak : Niko Etxart-ek eginak Euskaraz Bizi-rentzat, 1988*)

Hiztegia 29

-291-

urtarril	: janvier
otsail	: février
martxo	: mars
apiril	: avril
maiatz	: mai
ekain	: juin
uztail	: juillet
agorri, abuztu	: août
irail, buruil	: septembre
urri	: octobre
azaro	: novembre
abendu	: décembre
urte	: année

-292-

herenegun	: avant-hier
egun, gaur egun	: aujourd’hui
gaur	: ce soir
etzimadu	: dans trois jours

-293-

kirol	: sport
bermatu	: s’activer
katixima	: catéchisme

-294-

Omiainsandu	: Toussaint
urteberri	: nouvel an
ihauteri	: carnaval
mozorro, maska	: masque
Mendekoste	: Pentecôte
saindu	: saint

-296-

egonaldi	: séjour
agiri	: formulaire
deitura	: nom
udaleku	: séjour d’été
Donazaharre	: Saint-Jean-le-Vieux

-297- -298-

ospatu	: célébrer
egun	: date
hurrupa	: gorgée
zenbaki	: chiffre, nombre

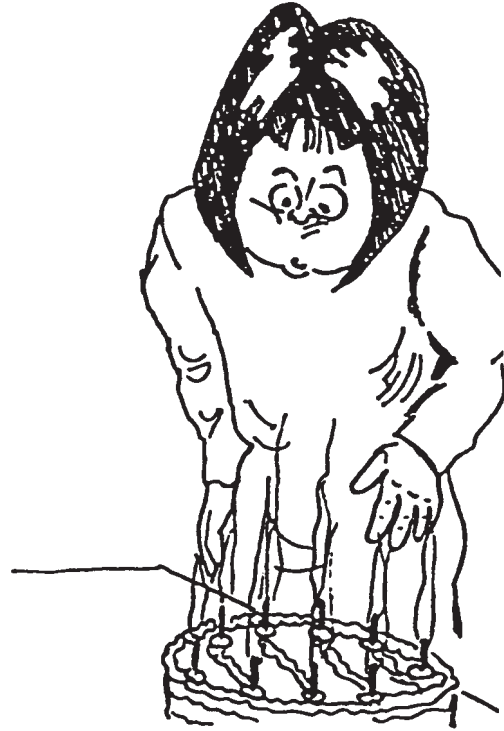
-Kantua-

irri, irrifarre	: rire
nori esker	: grâce à qui
arrangura	: crainte
giro	: ambiance
bete	: accomplir
bazter	: à côté

30. Atsegin, atsegabe

301. Etxean - Urteburua

- Ama – Zorionak Oihana!
– Zorionak, zorionak Oihana!
Anitz urtez!
- Oihana – Bat, bi, hiru, lau, bost, sei.
Sei urte dut.
Zein zaharra naizen!
- Aita – Ufa ezkoak, zer hatsa duzun!
- Oihana – Ufa! Ufa!
- Denek – Hori neska!
- Ama – Eta hona zure presenta.
- Oihana – Zer da hau?
Hori, hori hegazkina!
- Xabier – Harrigarria! Zein polita den!
- Oihana – Biziki kontent naiz.
Mila potta denei!

302. Errepika - Atsegin hitzak

Zorionak! Goresmenak!
Zer plazerra! Zer atsegina!

Gora Manex! Aupa Peio!
Iufi! Oporrak ditugu!

Zer present polita!
Zer present ederra den!
Nolako etxalde ederra!

Zein ederra!
Zein ederra den!
Bainan zein ederra!

303. Idazketa - Gutuna

Amona maitea.

Zuk igorri presenta biziki gustatzen zait
Milesker! Hau auto ederra!
Laster etorriko naiz zure ikustera.
Ikus arte. Goraintzi aitonari.
Mila potta gu guzien partez.

Zure semetxo, Xabier.

304. Eskolan - **Mokoka**

Bi haur, nirea eta nirea.

- Andereño – Pilota hau aurkitu dut.
– Norena da?
Maite – Nirea da.
Beñat – Ez andereño! Nirea da.
Andereño – Beraz niretzat atxikiko dut.
Maite – Beñat gezurtia haiz!
Beñat – Eta hi astaña handia!
Maite – Astoa ! To mazelako bat!
Beñat – Neska madarikatua,
habil debruetan hara!
Andereño – Iso otoi haurrak!
Pilota aldizka erabiliko duzue.
Maite – Ez da zuzen, nirea da!
Beñat – Gezurra dion. Nirea dun!
Andereño – Beraz goizean Maiterena izanen
da, arratsaldean Beñatena eta arratsean nirea!

305. Errepika - **Hasarre hitzak**

Arraioa! Urde zikina! Tripustela!
Haizen astoa! Eta hi astaña.

Harridura ezkorra

Ja! Nonbaitik ere!
Zinez baietz! Segur ezetz!
Zer bizia! Hauk bizia!
Zuk errazu!
Egundaino holakorik!
Mutiko koska! Mutikoaren koska!
Koska da gero! Zinez koska!

306. Eleketa - **Jendea kexu!**

Pilotan batek irabazten eta besteak galtzen...

- Irabazlea – Hori mutikoa!
Galtzailea – Isil hadi, astoa!

Irabazlea – Ni, ni pilotari ona!
Galtzailea – Arraioa! Haizen zanga motza!

307. Lagunartean - **Harrigarria**

Mendian, denbora eder batez.

- Koldo – Larrun gainera heltzen ari gara.
Maddi – Uf ! Akitua naiz.
Bainan zer bista zabala!
Koldo – Zuk errazu!
Mendiak zein ederrak diren!
Maddi – Begira ezazu, hemen Arzamendi,
hor Ursu, han Baigura.
Koldo – Ikus ezazu itsasoaren urdina!
Maddi – Hauk herri ederrak:
Hendaia, Ziburu,
Donibane Lohizune, Miarritze
(Biarritz).
Koldo – Zein urrun ikusten dugun iparraldean.
Harrigarria! Aturri ere ageri da.
Maddi – Hegoaldea zein patarra den
Begira Bera ibar ziloan, ttipi ttipia.
Koldo – Zinez baietz!
Gure herria munduko ederrena da.

308. Errepika - **Harridura baikorrak**

Hau etxea!
Hau etxea hau!
Hau duzun etxea!

Hauk mendiak!
Hauk mendiak! Hauk!
Hauk mendi handiak!
A zer mendi handiak!

Hori mutikoa!
Hori mutikoa hori!
Hori duk pilotaria!

Zer gauza!
Zer gauza hau!
Zer gauza ona!
A zer gauza ona den!

309. Eleketa - **Zer herri ederra dugun!**

Mendian, bazter ikuska.

1. ibilkaria – Zein ederrak diren mendiak!
2. ibilkaria – Zuk errazu!

- Oihanak, ibarrak eta ibaiak.
- Itsasoa, uhinak eta hondartza.

Kantua : **Bagare**

Errepika :

Araban bagara, Gipuzkun bagera,
Ziberun bagire, ta Bizkaian bagera. (berriz)
Bai eta ere, Lapurdin ta Nafarran.

-1-

Guztiok gara Euskaldun,
Guztiok anaiak gera.
Nahiz eta hitz ezberdinez,
Baina bera dugu hizkera.

-2-

Herri bat dugu osatzen
Eta gure zabarkeriz,
Hizkuntza bat hondatzen.
Bagare, bagira, bagire, bagara.

Hiztegia 30

-301-

urteburu : anniversaire
bixkotx : gâteau
ezko, xirio : cierge
polita : joli
biziki : très
kontent : content
potta : baiser

-302-

hitz : mot
goraintzi : salutation

-304-

mosko : bec
mokoka : querelle
aurkitu : trouver
gezurti : menteur
mazelako : gifle
madarikatu : maudire
debru : diable
iso ! : silence !
otoi : s'il vous plaît
gezur : mensonge

-305- -306-

arraio : maudit
tripustel : ventre pourri
harridura : étonnement
ezkor : négatif
zin : serment
koska : coléreux
egundaino : jamais
zinez : vraiment

irabazle : gagnant
galtzaile : perdant

-307-

bista : vue
Ziburu : Ciboure
Miarritze, Biarritz : Biarritz
ageri : visible
patar : pente
Bera : Vera
ibar : vallée

-308-

baikor : positif
uhin : vague

-Kantua-

bagara : nous sommes là
nahiz : bien que
bera : identique
hizkera : langage
osatu : compléter
zabarkeria : négligence
hondatu : détruire
ezberdin : différent

Aurkibidea

21. Nor da gizon hau!

- Apaintzen (*Egon, egoten, egonen*)
- Gorputza (*Dena den, erlatiboa*)
- Amerikanoa (*Eukaldun xapeldun, erlatiboa*)
- "Tupindegiko Roxali" . . . . . 6. orrialde

22. Nola zara?

- Garbitasuna (*hori, horrek*)
- Sendagilearen etxean (*min duenak, erlatiboa*)
- Farmazian : (*hori, horiek*)
- "Jaz hil zerautan senarra" . . . . . 10. orr.

23. Laborantza

- Laborarien lana (*Hemen, hor, han*)
- Landetan (*Ibil, erabil*)
- Pentzeetan (*Egin nuen, egin nituen*)
- "Sotoko oporra" . . . . . 14. orr.

24. Nora zoaz?

- Hiri ikuska (*Joan, joaten, joanen*)
- Azkaineko inguruak (*Hortarik, hortara*)
- Txirrindulez (*Horietarik horietara*)
- "Euskaldun makila" . . . . . 18. orr.

25. Zer diozu?

- Kantaldia (*Horri, horiet*)
- Herriko Etxean (*Nintzen*)
- Manifestaldia (*Zer dela, osagaia*)
- "Euskadiko gazteria" . . . . . 22. orr.

26. Zer etxaldea!

- Baratzean (*Zer daukazu?*)
- Abereak (*Honena, horrena, harena*)
- Landareak (*Hauena, horiena, haiena*)
- "Aitak eman daut dotea" . . . . . 26. orr.

27. Sal eta eros

- Janari denda (*Eraman dio, ekarri dizkio*)
- Liburu denda (*Guk nori zer?*)
- "Merkatua" (*Horrentzat, horientzat derama*)
- "Gona gorria" . . . . . 30. orr.

28. Hau lana!

- Asteko lanak (*Badakit, ez dakit*)
- Zer lana! (*Nor den, zer duen, galdea*)
- Lanaren pesta (*Nor zaren, zer duzun, galdea*)
- "Haika mutil". . . . . 34. orr.

29. Zer egun da?

- Hilabeteak (*Noiz? atzo, bihar, udan*)
- Oporrak noiz? (*Noizetik, noiz arte*)
- Sorteguna (1989)
- "Zorionak zuri" . . . . . 38. orr.

30. Atsegin, atsegabe

- Urteburua (*Atsegin hitzak*).
- Mokoka (*Atsegabe hitzak*)
- Harrigarria (*Harridura hitzak*)
- "Bagare, bagira" . . . . . 42. orr.

- Aurkibidea . . . . . 46. orr.

